

Potencjał społeczno-gospodarczy makroregionów Polski.

Case study: makroregion północny, północno-zachodni i południowo-zachodni

Iwona Koza*

Streszczenie: Kapitał ludzki jest rozumiany jako zasób wiedzy, umiejętności, zdolności, doświadczenia zawodowego i zawarty jest w społeczeństwie. Jest on jednocześnie czynnikiem konkurencyjności i satysfakcji, jest determinantem rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Warto więc oceniać go przy pomocy czynników wzrostu gospodarczego oraz poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego. W niniejszej publikacji wykorzystano pięć najbardziej wartościowych wskaźników odnoszących się do potencjału społeczno-gospodarczego makroregionów Polski. W efekcie prowadzonych analiz okazało się, że trendy rozwojowe charakterystyk odnoszące się do polskich regionów w ostatnich kilkunastu latach były analogiczne do regionów Unii Europejskiej. Jeśli zaś chodzi o zestawienie rezultatów dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie i dla wszystkich wskaźników, polskie regiony plasowały się w drugim kwartyle. Polska okazała się krajem dobrze rozwijającym się.

Słowa kluczowe: rozwój regionalny, potencjał społeczno-gospodarczy, kapitał ludzki

Wprowadzenie

Region jest obszarem o określonej specjalizacji gospodarczej, będącej sposobem wykorzystania wewnętrznych i zewnętrznych zasobów ekonomicznych oraz przepływu czynników wzrostu: kapitału, siły roboczej, technologii, czy informacji (Szewczuk, Kogut-Jaworska, Ziolo, 2011, s. 15). Warunkiem funkcjonowania regionu w przestrzeni czasu jest rozwój.

1. Kapitał ludzki a Polska

Kapitał ludzki, rozumiany jako zasób wiedzy, umiejętności, zdolności, doświadczenia zawodowego tak naprawdę zawarty jest w społeczeństwie. Jest on jednocześnie czynnikiem konkurencyjności i satysfakcji, determinantem rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Zasoby ludzkie właściwe do zbudowania nowej gospodarki to pracownicy o wysokich kwalifikacjach zawodowych opartych na rzetelnym wykształceniu, obeznani z techniką

* dr Iwona Koza, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie, e-mail: ikoza@pwsz.chelm.pl.

informatyczną, znający języki obce, mobilni oraz posiadający motywację do twórczego i efektywnego działania na rzecz nowoczesnej gospodarki. Tak rozumiany kapitał ludzki może być powiększany, może zmieniać swoją strukturę, ale może być także deprecjonowany i ograniczany. Kapitał ludzki uznawany jest za główny parametr przemian społeczno-gospodarczych innowacyjnych gospodarek (Grodzicki, 2003, s. 43). Ponadto, czynnik ludzki jest główną siłą sprawczą w całym procesie rozwoju lokalnego i regionalnego.

Czynniki społeczne i ekonomiczne, które są kluczowe dla trwałego zwiększania konkurencyjności regionów, tworzą podstawę koncepcji konkurencyjności regionalnej uwarunkowanej poziomem przedsiębiorczości i innowacyjności regionalnej. Są to m.in. struktura zatrudnienia rozumiana jako wysoki poziom wykształcenia i umiejętności pracujących związany z regionami o wyższym poziomie konkurencyjności, a także wysoka jakość kapitału ludzkiego i kapitału społecznego, która przejawia się strukturą społeczną z silną klasą średnią, wspierającą rozwój regionu rosnącymi dochodami i zwiększającym się popytem konsumpcyjnym. Ważny jest również wysoki udział mieszkańców z wykształceniem wyższym i gotowością do permanentnego podwyższania kwalifikacji, gotowością mierzenia się z wyzwaniem zmieniającego się rynku pracy, podejmowania inicjatyw społecznych, tworzenia struktur społecznych o silnym oddziaływaniu na zachowania władz samorządowych i organizacji społecznych (Lengyel, 2002, s. 323–342). Jakość kapitału ludzkiego, rozumianego jako zasób wiedzy, umiejętności, zdrowia i inicjatywy, można oceniać biorąc pod uwagę takie aspekty rozwoju regionu, jak potencjał demograficzny, poziom wiedzy operacyjnej, stan zdrowia, mobilność przestrzenna, aktywność gospodarcza i aktywność społeczna.

Dla wyżej założonej tematyki artykułu postawiona zostaje hipoteza, że Polska przestaje być najsłabszym regionem Unii Europejskiej. Dla weryfikacji tej hipotezy, w niniejszym artykule podjęto analizę głównych wskaźników charakteryzujących kapitał ludzki Polski i ocenę wartości tych wskaźników na tle pozostałych regionów gospodarczo-politycznego przymierza funkcjonującego na naszym kontynencie. Dodatkowym bodźcem do takiego, a nie innego postawienia problemu badawczego jest to, że w literaturze przedmiotu dawno nie było publikacji odnoszących się do tego zagadnienia. Potwierdziła to szeroko zakrojona kwerenda.

Warto więc zająć się powyższym aspektem – zająć się nim w odniesieniu do Polski.

2. Aparat badawczy

Rozwój lokalny i regionalny podlega licznym analizom i ocenom, których celem jest pozyskanie jak najbardziej miarodajnych informacji, wspomagających podejmowanie decyzji. Zastosowanie znajdują tu metody ilościowe, wśród których podstawową jest diagnozowanie, tj. określenie głównych parametrów procesu rozwoju, pomiar tempa rozwoju, identyfikacja stymulant i destymulant, analizy porównawcze itp. (Zioło, 2011, s. 223–224).

Analiza wyżej nadmienionych aspektów i wnioski z przeprowadzonych badań stanowiąc będą treść tej publikacji.

Na potrzeby niniejszego artykułu przeanalizowane zostały następujące wskaźniki¹:

- regionalny produkt krajowy brutto według regionów NUTS² 2-mln euro,
- wykształcenie wyższe, grupa wiekowa 25–64, według płci i regionów NUTS 2,
- zasoby ludzkie w dziedzinie nauki i technologii (HRST) według regionów NUTS 2,
- wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 według regionów NUTS 2,
- długoterminowa stopa bezrobocia (12 miesięcy i więcej) w podziale na regiony NUTS 2.

Regionalny produkt krajowy brutto według regionów NUTS 2, wyrażony w milionach euro, jest podstawową stymulantą z grupy rachunków ekonomicznych. Jest wskaźnikiem produkcji kraju lub regionu, co odzwierciedla całkowita wartość wszystkich towarów i usług wytworzonych pomniejszona o wartość towarów i usług wykorzystywanych do zużycia pośredniego w ich produkcji. Wyrażając PKB w parytecie siły nabywczej, eliminuje się różnice w poziomach cen między krajami.

Statystyką dotyczącą edukacji regionalnej jest również wykształcenie wyższe w grupie wiekowej 25–64, według płci i regionów NUTS 2. Jest to wskaźnik definiowany jako odsetek populacji w wieku 25–64, którzy ukończyli pomyślnie studia (np. uniwersytet, wyższe techniczne itp.). Ten poziom wykształcenia odnosi się do standardu ISCED³. Wskaźnik ten jest oparty na badaniu siły roboczej UE. Jest on stymulantą.

Kolejną ważną statystyką odnoszącą się do regionalnej nauki i technologii są zasoby ludzkie w dziedzinie nauki i technologii (HRST⁴) według regionów NUTS 2. Jest to stymulanta przedstawiająca udział ludności aktywnej zawodowo w grupie wiekowej 15–74 na poziomie NUTS 2 regionalnym. Dane przedstawiają aktywną zawodowo grupę wiekową 15–74, która jest klasyfikowana jako HRST (tj. po pomyślnym zakończeniu kształcenia na trzecim poziomie lub zatrudniona w dziedzinie nauki i technologii), jako procent całkowitej aktywnej zawodowo w wieku 15–74.

Regionalny rynek pracy charakteryzują natomiast dwie statystyki, tj. wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 według regionów NUTS 2 oraz długoterminowa stopa bezrobocia (12 miesięcy i więcej) w podziale na regiony NUTS 2. Pierwsza z nich jest stymulantą, zaś druga należy do destymulant. Regionalny (poziom NUTS 2) wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 reprezentuje zatrudnionych osób w wieku 15–64 jako procent ludności w tym samym wieku. Wskaźnik jest oparty na badaniu siły roboczej UE. Badanie obejmuje całą populację żyjących w gospodarstwach domowych, a nie obejmuje tych w zbiorowych gospodarstwach domowych takich jak pensjonaty, domy studenckie, szpitale. Natomiast udział bezrobotnych długoterminowych jest to udział osób bezrobotnych

¹ W doborze wskaźników istotną rolę odegrała osiągalność danych dla założonego obszaru oraz okresu.

² Nomenclature of Territorial Units for Statistics.

³ International Standard Classification of Education.

⁴ Human Resources in Science and Technology.

od 12 miesięcy lub więcej w całej populacji aktywnych, wyrażony w procentach. Ogół ludności czynnej (siły roboczej) jest całkowitą liczbą zatrudnionych i bezrobotnych. Czas trwania bezrobocia jest zdefiniowany jako okres poszukiwania pracy lub okres czasu od ostatniego zadania (jeżeli ten okres jest krótszy niż czas trwania wyszukiwania pracy).

Obszarem badawczym niniejszego artykułu będą trzy polskie makroregiony: makroregion północny, północno-zachodni i południowo-zachodni. Sytuacja tych regionów ukazana będzie na tle wyników osiągniętych przez inne regiony Unii Europejskiej. Dobrano odpowiednie narzędzie badawcze złożone z zestawu indeksów statystycznych. Zwieńczeniem treści artykułu będą wnioski, aplikacja których będzie mogła posłużyć dla dalszej polityki regionalnej w badanych wspólnotach samorządowych.

Okres badania dotyczyć będzie ostatnich 12 lat funkcjonowania samorządów, tj. lat 2004–2015, a więc będzie to analiza retrospektywna (*ex post*), zawierająca ocenę wyników działań podejmowanych w przeszłości, a będąca punktem wyjścia dla zamierzeń bieżących oraz prognoz odnoszących się do przyszłości (Sierpińska, Jachna, 1997, s. 17). Bazą informacji będzie Eurostat. Dane zaczerpnięte z tej bazy posłużą do porównania sytuacji Polski z sytuacją krajów UE-28. Do opisu struktury statystycznej niżej prezentowanych charakterystyk wykorzystane będą miary statystyki opisowej (Forlicz, 2008, s. 219–232; Zeliaś, 2000, s. 37–77). Efekty przeprowadzonych analiz zaprezentowane zostaną na rysunkach.

3. Sytuacja Polski według literatury przedmiotu

W literaturze przedmiotu ostatnich lat zauważa się, że ostatnie lata na świecie w Europie, a w tym i w Polsce, pokazują, że był to okres zmian w polityce i gospodarce narodów. Bazując na danych statystycznych zauważa się, że nastąpiło spowolnienie gospodarcze, a główne zasoby – czynniki produkcji – nie były prawidłowo wykorzystane (Georgica, 2015, s. 15–28; Grzegorek, 2015, s. 211–222).

Polska charakteryzuje się wieloma innymi ujemnymi czynnikami. Ogólnie można stwierdzić, że kapitał ludzki w Polsce jest niewykorzystany, a środki wydane na wychowanie i wykształcenie młodzieży procentują w wielu innych państwach. Gospodarka Polski jest w stanie głębokiego kryzysu, o czym świadczą m.in. niska wydajność pracy, wysokie bezrobocie i wysoki dług publiczny, który przekroczył tzw. drugi próg ostrożnościowy. Gospodarka narodowa wymaga zdecydowanych reform i równomiernego rozłożenia trudów wychodzenia z kryzysu (Tkach, 2014, s. 239–257; Koza, 2013; Kuciński, 2009, s. 61–87).

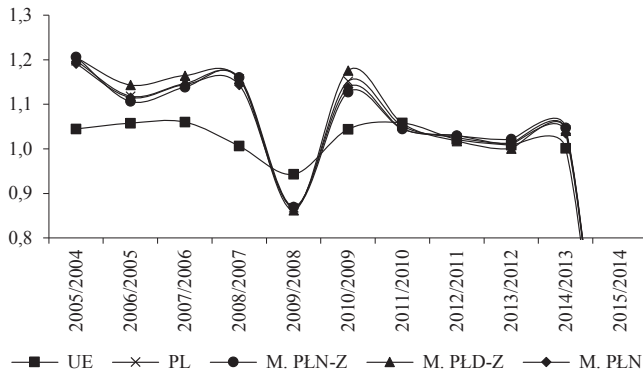
Znaczne są też rozpiętości międzyregionalne w zakresie przekształceń własnościowych i w procesach restrukturyzacji. Bardzo zróżnicowana jest sytuacja na rynku pracy – wysoka stopa bezrobocia o charakterze głównie strukturalnym w wielu województwach: północnych, zachodnich i południowo-zachodnich (Filipiak, Kogut, Szewczuk, Zioło, 2005, s. 127; Rączaszek, 2010, s. 66–85). Można potwierdzić obiegową opinię, że w powiatach Polski zachodniej i centralnej istnieje znacząco silniejszy potencjał społeczno-gospodarczy.

Polska północno-wschodnia i wschodnia to obszar biedniejszy, w większym stopniu wspierany wpływami z budżetu państwa.

4. Wnioski, wyzwania i perspektywy dla Polski

Głównymi czynnikami wzrostu gospodarczego w Polsce w perspektywie krótkookresowej są: nakłady brutto na kapitał trwały, eksport oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne (w skrócie BIZ), w średniookresowej – nakłady brutto na kapitał trwały, BIZ oraz badania i rozwój, natomiast w długookresowej – nakłady brutto na środki trwałe, zatrudnienie, BIZ oraz badania i rozwój. Ponadto wzrost wartości PKB silniej przyciąga napływ BIZ, wobec słabszego wpływu napływających BIZ dla wspierania wzrostu PKB. Fakt ten tłumaczyć można m.in. strukturą napływających BIZ do Polski, tj. spadającą wartością kapitałów własnych wobec rosnącego udziału kredytów i papierów dłużnych (Hoover, 2011, s. 71–113; Kosztowniak, 2015, s. 99–123).

Regionalny produkt krajowy brutto w badanym okresie rocznie zwiększał swoją wartość, zarówno w Polsce, jak i w innych regionach naszego kontynentu. We wszystkich omawianych makroregionach podwoił on swoją wartość. W zestawieniu rezultatów dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie (wartości rosnącej) omawiane w niniejszym artykule makroregiony plasowały się w drugim kwartylu. Natomiast podobnie ustawiona skala charakteryzująca przyrost wartości absolutnej w badanym okresie pokazała, że makroregiony Polski są wśród najlepszych.

Rysunek 1. Regionalny produkt krajowy brutto według regionów NUTS 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

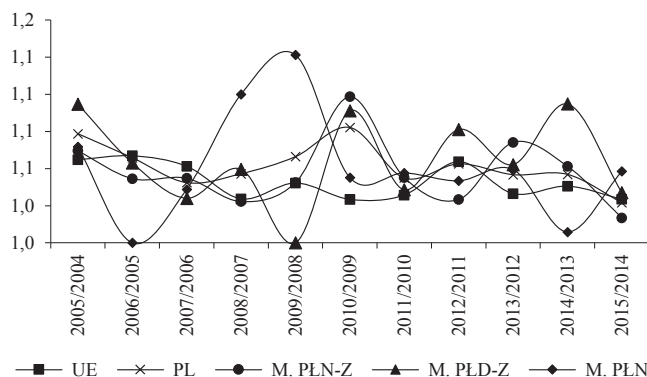
W badanym okresie wartość regionalnego produktu krajowego brutto początkowo rocznie zwiększała swoją wartość, zarówno w regionach Unii Europejskiej, jak i w Polsce.

Duże ąpnięcie wystąpiło w kryzysowym 2009 roku. Potem w dalszym ciągu rocznie notowano wzrosty omawianego wskaźnika, choć były to zwyki mniej dynamiczne. W ciągu całego okresu polskie regiony, w tym regiony Polski Wschodniej, charakteryzował wyższy trend wzrostowy niż regiony Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o przyszłe lata, wydaje się, że polskie jednostki terytorialne utrzymają tę tendencję (rys. 1).

Jeśli chodzi o wykształcenie, to aby inwestycje w kapitał ludzki mogły skutecznie ograniczać bezrobocie, powinny być stosownie ukierunkowane i konsekwentnie realizowane. Ponadto, należy nieustannie obserwować transformacje zachodzące na rynku pracy, aby właściwie wdrażać zmiany w systemach edukacji zmierzające do jak najlepszego dopasowania do popytu na rynku pracy. Dlatego też bardzo istotne jest zdobywanie odpowiednich kwalifikacji już podczas nauki, co możliwe jest dzięki wykorzystaniu elastycznych form zatrudnienia (Orstavik, 2014, s. 516–525; Buchta, 2016, s. 60–70; Łopaska, 2015, s. 111–120).

Jeśli chodzi o wykształcenie wyższe, w grupie wiekowej 25–64, według płci i regionów NUTS 2, w badanym okresie charakterystyka ta bez mała podwoiła swoją wartość. Wyraźnie największa amplituda wahań charakteryzowała makroregion północny. Zestawienie rezultatów dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie (wartości rosnącej) przyniosło podobną informację jak wcześniej omówiony wskaźnik – omawiane w niniejszym artykule województwa plasowały się w drugim kwartylu. Posortowany rosnąco przyrost wartości absolutnej w badanym okresie uplasował regiony Polski w trzecim kwartylu.

W badanym okresie charakterystyka odnosząca się do wykształcenia wyższego grupy wiekowej 25–64, według płci i regionów, rocznie nieznacznie zwiększała swoją wartość, zarówno w regionach Unii Europejskiej, jak i w omawianych makroregionach. Jeśli chodzi o przyszłe lata, wydaje się, że polskie jednostki terytorialne utrzymają wzrostową tendencję (rys. 2).

Rysunek 2. Wykształcenie wyższe, grupa wiekowa 25–64, według płci i regionów NUTS 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

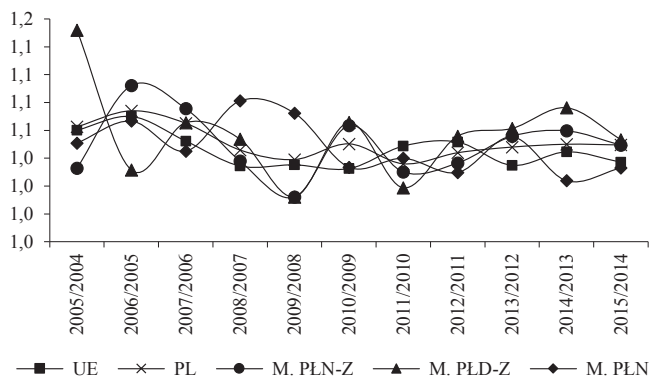
Strategia Polska 2030, stanowiąca podstawy prowadzenia polityki rozwoju, słusznie dostrzega potrzebę podnoszenia innowacyjności w oparciu o intensyfikację rozwoju kapitału intelektualnego-zwłaszcza kapitału ludzkiego oraz sfery badawczo-rozwojowej. Wspomniana strategia, podobnie jak program *Europa 2020*, zakłada: zwiększenie oraz optymalizację wsparcia dla sfery badawczo-rozwojowej i innowacji, promocję kształcenia ustawicznego, podnoszenie jakości systemu edukacji i szkoleń, stymulowanie aktywności zawodowej oraz wzrost uczestnictwa w szkolnictwie wyższym. Obawy może budzić rozłożenie zaplanowanych inicjatyw w przestrzeni społeczno-gospodarczej – ich skupienie na już wykształconych biegunach wzrostu (metropoliach), cechujących się największą zdolnością do generowania impulsów pro wzrostowych. Według założeń strategii *Polska 2030*, podstawowym narzędziem zapewniającym spójność społeczno-ekonomiczną mają być mechanizmy dyfuzji impulsów pro wzrostowych z biegunów wzrostu w kierunku słabiej rozwiniętych obszarów⁵.

Wartość charakterystyk odnoszących się do zasobów ludzkich w dziedzinie nauki i technologii przyniosła nieco smutniejsze informacje. W badanych województwach wartość owszem zwiększała się, jednak co najwyżej o połowę w przeciągu badanego okresu. Zestawiając rezultaty dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie (wartości rosnącej) omawiane w niniejszym artykule makroregiony znajdują się w drugim kwartylu. Analogicznie ustawiona skala charakteryzująca przyrost wartości absolutnej w badanym okresie pokazała, że rezultaty badanych obszarów mieszczą się w europejskiej czołówce.

W badanym okresie charakterystyka odnosząca się do zasobów ludzkich w dziedzinie nauki i technologii rokrocznie nieznacznie zwiększała swoją wartość, zarówno w regionach Unii Europejskiej, jak i w omawianych makroregionach. Często od przeciętnej wartości oddalały się rezultaty odnoszące się do makroregionu północnego. Jeśli chodzi o przyszłe lata, wydaje się, że polskie jednostki terytorialne utrzymają dodatnią tendencję (rys. 3).

Kapitał intelektualny jest zasadniczym filarem przejścia gospodarki do stadium rozwoju opartego na innowacjach. W tym kontekście pozytywnie należy ocenić podejmowane wysiłki w kierunku stworzenia w polskiej gospodarce systemowych ram do podejmowania inwestycji w ten kapitał. *Strategia Polska 2030* słusznie dostrzega potrzebę odnalezienia nowych sił rozwojowych w postmodernistycznej gospodarce. Godne uwagi jest to, że planowane przedsięwzięcia koncentrować się będą wokół istotnych wymiarów w relacji kapitał intelektualny/rozwój społeczno-gospodarczy. Dotyczą bowiem kapitału ludzkiego i rozwoju oraz dbają o rozwój kapitału społecznego. Zaplanowane w Polsce do 2030 roku strategiczne działania niosą szansę na podtrzymanie, a nawet zintensyfikowanie dynamiki akumulacji kapitału intelektualnego w skali całego kraju. Ale występują też bariery, które mogą blokować tę modernizację i znacząco obniżać jej zasięg i głębość.

⁵ Szerzej: *International...* (2010), s. 106, a także *Długookresowa strategia...*

Rysunek 3. Zasoby ludzkie w dziedzinie nauki i technologii (HRST) według regionów NUTS

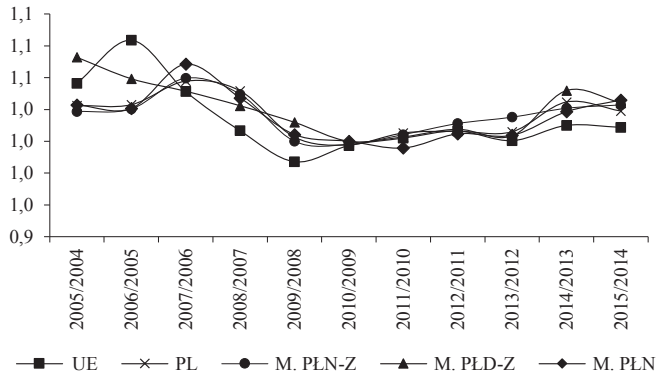
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Obecnie jesteśmy świadkami wykształcania się następujących cech współczesnej działalności innowacyjnej: otwartość innowacji, której podstawę stanowią kreowanie i przepływy wiedzy, co nie jest możliwe bez szerokiej, zróżnicowanej współpracy (czasami luźnej, nieformalnej), która może przerodzić się w kreatywne partnerstwo (coraz częściej strategiczne), co ma miejsce w kontekście ekosystemu, zazwyczaj regionalnego, który jest wielce dynamiczny (Layard, 2010, s. 333–349; Jasiński, 2014, s. 9–38).

Wartość wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 według regionów NUTS 2 nieznacznie zwiększała się z roku na rok. W zestawieniu rezultatów dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie (wartości rosnącej) omawiane w niniejszym artykule makroregiony plasowały się w drugim kwartylu. Zaś podobnie ustawiona skala charakteryzująca przyrost wartości absolutnej w badanym okresie pokazała, że omawiane obszary mieszczą się w trzecim kwartylu wyników europejskich.

W badanym okresie wartość wskaźnika zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 początkowo rocznie zwiększała swoją wartość, zarówno w regionach Unii Europejskiej, jak i w Polsce. Gorsze rezultaty rozpoczęły się od 2009 roku. Jednak jeśli chodzi o przyszłe lata, wydaje się, że polskie jednostki terytorialne utrzymają korzystną tendencję wzrostową (rys. 4).

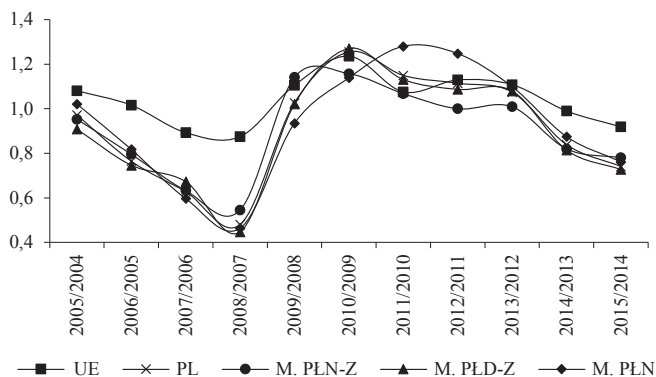
Za społeczno-gospodarcze źródła relatywnej przewagi Polski można uznać m.in. relatywnie duży potencjał rynkowy i wynikający stąd popyt wewnętrzny, generowany przez ok. 38-milionową populację. Z badań wynika jednak, że choć Polskę cechuje relatywnie bogaty potencjał rozwojowy, to zarazem istnieją silne bariery jego efektywnego wykorzystania. Istotna jest racjonalizacja rynku pracy i przeciwdziałanie jednemu z najbardziej dotkliwych przejawów marnotrawstwa zasobów, jakim jest bezrobocie (Mączyńska, 2015, s. 933–946).

Rysunek 4. Wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 15–64 według regionów NUTS 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Wartość długoterminowej stopy bezrobocia (12 miesięcy i więcej) w podziale na regiony NUTS 2 w badanym okresie i w omawianych makroregionach zmniejszyła się w bardzo dużym stopniu. Wprawdzie zestawiając rezultaty dla wszystkich regionów europejskich pod względem wartości, zarówno średniej arytmetycznej, jak i geometrycznej, w badanym okresie (wartości rosnącej) omawiane w niniejszym artykule województwa znajdują się w trzecim kwartylu rezultatów regionów europejskich. Jednakże podobnie ustawiona skala charakteryzująca przyrost wartości absolutnej w badanym okresie pokazała, że makroregiony Polski mieszczą się w pierwszym kwartylu wyników europejskich – na omawianym obszarze wartość długoterminowej stopy bezrobocia przyrastała najwolniej.

Rysunek 5. Długoterminowa stopa bezrobocia w podziale na regiony NUTS 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

W badanym okresie wartość długoterminowej stopy bezrobocia początkowo rokrocznie zmniejszała swoją wartość, zarówno w regionach Unii Europejskiej, jak i w Polsce. Gorsze rezultaty rozpoczęły się od 2009 roku. Jednak jeśli chodzi o przyszłe lata, wydaje się, że omawiane jednostki terytorialne szybko zaczęły osiągać pozytywne, malejące rezultaty i wydaje się, że w przyszłych latach utrzymają tę korzystną tendencję spadkową (rys. 5).

Uwagi końcowe

Polska to kraj dobrze rozwijający się i szybko uczący, jednak potrzebuje zmian w podejściu do człowieka, społeczeństwa i gospodarki. Obywatel powinien być otoczony troską i należytą uwagą. Nie należy interpretować tego typu zmian przez pryzmat pomocy socjalnej, gdyż same środki finansowe nie rozwiązują problemów. Potrzebne są nowe pomysły, zaangażowanie lokalnych społeczności, zwiększenie dostępu do edukacji, poszerzania wiedzy, zdobywania nowych umiejętności na poziomie kształcenia ustawicznego z wykorzystaniem nowych metod nauczania. Wymaga to długoterminowych i dobrze zaplanowanych inwestycji oraz ukierunkowania zmian postrzegania społeczeństwa z hierarchicznie scentralizowanych na społeczeństwa oparte na współpracy (Stalończyk, 2014, s. 320–332).

Scharakteryzowany w niniejszym artykule rozwój kapitału ludzkiego powinien przełożyć się na zwiększenie innowacyjności gospodarki, co w konsekwencji przyczyni się do budowania gospodarki bardziej konkurencyjnej.

Literatura

- Bardhan, P., Mookherjee, D. (2006). *Decentralization and local governance in developing countries*. Cambridge: The MIT Press.
- Bell, D.A. (2009). Employment in the age of robots. *Robotica*, 1 (2).
- Buchta, K. i in. (2016). Kompetencje absolwenta uczelni wyższej jako element kapitału ludzkiego. *Marketing i Rynek*, 3.
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Pobrane z: <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf> (7.11.2016).
- Eurostat. Pobrane z: <http://ec.europa.eu/eurostat> (2.10.2016).
- Filipiak, B., Kogut, M., Szewczuk, A., Ziolo, M. (2005). *Rozwój lokalny i regionalny*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Forlicz, S. (2008). *Metody ilościowe w ekonomii*. Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej.
- Georgica, J.P. (2015). Polska na obrzeżach Unii Europejskiej. W pogoni za Zachodem. W: J. Solarz, K. Lisowski (red.), *Ryzyko w społeczeństwie i gospodarce. Biografie finansowe*. Łódź–Warszawa: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk.
- Grodzicki, J. (2003). *Rola kapitału ludzkiego w rozwoju gospodarki globalnej*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Grzegorek, P. (2015). Badanie dobrobytu społecznego na podstawie wskaźników opartych na PKB. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 16 (3), cz. 2.
- Hoover, K.D. (2011). *Understanding Gross Domestic Product*. Cambridge University Press.
- International Review of the Red Cross (2010). *Human Resources*, 30 (1).
- Jasiński, A. (2014). *Innowacyjność w gospodarce Polski*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.

- Kosztowniak, A. (2015). Relacje przyczynowo-skutkowe pomiędzy czynnikami produkcji a wzrostem gospodarczym w Polsce w latach 1992–2012 z uwzględnieniem roli bezpośrednich inwestycji zagranicznych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 9 (945).
- Koza, I. (2013). *Aspekty ekonomiczne funkcjonowania powiatów ziemskich w Polsce*. Niepublikowana rozprawa doktorska obroniona w Instytucie Zarządzania Ryzykiem Akademii Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie w dniu 26.09.2013.
- Kuciński, K. (2009). *Geografia ekonomiczna*. Kraków: Wolters Kluwer Polska.
- Layard, R. (2010). Preventing long-term unemployment: an economic analysis. W: D.J. Snower (red.), *Unemployment Policy*. London: University of London.
- Lengyel, I. (2002). The Pyramid Model. *Acta Oeconomica*, 54.
- Łopatka, A. (2015). Analiza wpływu poziomu wykształcenia na poziom bezrobocia w Polsce i Unii Europejskiej. *Współczesne Problemy Ekonomiczne. Globalizacja. Liberalizacja. Etyka*, 10.
- Mączyńska, E. (2015). Potencjał rozwojowy Polski w kontekście hipotezy o nowej sekularnej stagnacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 73.
- Makiela, Z. (2013). *Przedsiębiorczość i innowacyjność terytorialna*. Warszawa: C.H. Beck.
- Orstavik, R.E. i in. (2014). Sex Differences in Genetic and Environmental Influences on Educational Attainment and Income. *Twin Research and Human Genetics*, 17 (6).
- Rączaszek, A. (2010). Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów i jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 95.
- Sierpińska, M., Jachna, T. (1997). *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Stalończyk, I. (2014). Edukacja formalna i pozaformalna w procesie kształtowania wiedzy. *Zeszyt naukowy Uniwersytetu Rzeszowskiego*, 37.
- Szewczuk, A., Kogut-Jaworska, M., Ziolo, M. (2011). *Rozwój lokalny i regionalny*. Warszawa: C.H. Beck.
- Tkach, A., Pliszka, T. (2014). Sytuacja demograficzna Polski implikacją dla zintegrowanego rozwoju. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 37 (1).
- Zeliaś, A. (2000). *Metody statystyczne*. Warszawa: PWE.
- Ziolo, M. (2011). Metody ilościowe w analizie i prognozowaniu rozwoju lokalnego i regionalnego. W: A. Szewczuk, M. Kogut-Jaworska, M. Ziolo (red.), *Rozwój lokalny i regionalny*. Warszawa: C.H. Beck.

SOCIO-ECONOMIC POTENTIAL OF POLISH MACRO-REGIONS CASE STUDY: NORTH, NORTH-WESTERN AND SOUTH-WESTERN MACRO-REGION

Abstract: Human capital is understood as knowledge, skills, abilities, work experience and is included in the society. It is at the same time, a factor of competitiveness and satisfaction, is the determinant for the development of a knowledge-based economy. So let's evaluate it using the factors of economic growth and the level of socio-economic development. In this publication there are used five most valuable indicators relating to potential socio-economic Polish macro-regions. As a result, the carried out analysis found out that developments relating to characteristics of Polish regions in the past dozen years have been analogous to the regions of the European Union. When it comes to summary results for all European regions in terms of value, both the arithmetic mean and geometric, during the period and for all indicators, Polish regions were in the second quartile. Poland turned out to be a well developing country.

Keywords: regional development, the socio-economic potential, human capital

Cytowanie

- Koza, I. (2017). Potencjał społeczno-gospodarczy makroregionów Polski. *Case study: makroregion północny, północno-zachodni i południowo-zachodni. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (85), 647–657. DOI: 10.18276/frfu.2017.1.85-51.